

to the left, to one side of them / to the other, to either side of her, to one side...to the other, прикметник й іменник *side* напр., *She takes a small unsignposted turning, down to the right* (NC, 280). У зазначеному прикладі поворот управо представлений іменником *turning* «поворот» і виразом *to the right* «справа».

Отже, динамічна стратегія зображення простору, а саме стратегія фактичного руху, втілюється в художніх текстах М. Дреббл тактиками динамічно-послідовного зображення простору, зображення руху відносно КОНТЕЙНЕРА, зображення руху угору й вниз, динамічно-бокового зображення, руху вперед і назад. У подальших розвідках планується розглянути стратегії панорамного зображення простору.

Література:

1. Белехова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: Дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Л. І. Белехова. – Київ, 2002. – 476 с.
2. Біскуп І. П. Кореляція концептотворення й категоризації: лінгвоіндуктивний підхід / І. П. Біскуп // Мовні і концептуальні картини світу. Вип. 43. Частина 1 / Відп. ред. А.Д. Белова / Ред. кол. В. Б. Бурбело; І. О. Голубовська; Н. Ю. Жлуктенко; В. І. Кабан. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2013. – С. 106–113.
3. Бондаренко Я. О. Вербалізація когнітивної діяльності в кінодіалозі (на матеріалі американського телесеріалу «Мислити як злочинець» / Я. О. Бондаренко // Наукові записки. Серія «філологічні науки». Ніжинський держ. ун-т імені Миколи Гоголя / відп. ред. проф. Г.В. Самойленко. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – Кн. 1. – С. 92–95.
4. Вороб'єва О. П. Вирджинія Вульф в аспекте мовної особистості: когнітивний етюд / О. П. Вороб'єва // Матеріали I-ої Міжнародної науч. конф. «Язика і транснаціональні проблеми» / Отв. Ред. Т. А. Фесенко. – М., Тамбов: Изд-во ТГУ ім. Г. Р. Державина, 2004. – Т. II. – С. 50–55.
5. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О. С. Иссерс. Изд. 5-е. – М.: ЛКИ, 2008. – 288 с.
6. Погодаева Е. А. Репрезентация когнитивного стиля современного делового человека в текстах деловой прессы: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19 «Теория языка» / Е. А. Погодаева. – Барнаул, 2009. – 177 с.
7. Сборник С. П. Вербалізація візуально-топологічного сприйняття англійського автора / С. П. Сборник // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 51. – С. 85–87.
8. Тарасова І. А. Поэтический идиостиль в когнитивном аспекте [Электронный ресурс]: монография / И. А. Тарасова. – 2-е изд., перераб. – М.: ФЛИНТА, 2012 – 196 с.
9. Ходоренко А. В. Когнитивный стиль мышления языковой личности (на примере наименований групп лиц) / А. В. Ходоренко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, № 936. Серія Філологія. Випуск 61. – Харків, 2011. – С. 81–85.
10. Юдина Н. В. О возможной связи когнитивных стилей и некоторых языковых процессов / Н. В. Юдина // Вопросы когнитивной лингвистики. – № 1. – 2006. – С. 61–68.
11. Hansen T. Cognitive stylistics: Style and cognition in Mrs. Dalloway / T. Hansen // Texts and Minds: Papers in Cognitive Poetics and Rhetoric / Alina Kwiatkowska (ed.). – Frankfurt am Main, etc.: Peter Lang, 2012. – P. 71–84.
12. Marotta G. Space in Language / G. Marotta // Proceedings of the Pisa International Conference // Giovanna Marotta, Alessandro Lenci, Linda Meini, Francesco Rovai. – Pisa: Edizioni ETS, 2010. – P. 13–25.

Список джерел ілюстративного матеріалу

13. Drabble M. A Natural Curiosity. – New York: Penguin Books, 1990. – 309 p.
14. Drabble M. The Witch of Exmoor. – Harmondsworth: Penguin Books, 1997. – 276 p.

УДК 811.111'27

О. С. Сокирська,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ВЗАЄМОДІЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ І ПРОСОДИЧНИХ ЗАСОБІВ У ВИРАЖЕННІ ВІДМОВИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

У статті на основі результатів аудитивного аналізу описано специфіку взаємодії засобів різних рівнів мови під час реалізації висловлень відмови в англійському діалогічному мовленні. Узагальнено закономірності просодичного супроводу лексико-граматичних і синтаксичних засобів мови та їхній вплив на рівень актуалізації емоційно-прагматичного потенціалу висловлення відмови.

Ключові слова: англійське діалогічне мовлення, висловлення відмови, засоби різних рівнів мови, емоційно-прагматичний потенціал.

THE INTERACTION OF LEXICO-GRAMMATICAL AND PROSODIC MEANS IN THE REFUSAL UTTERANCE ACTUALIZATION IN ENGLISH DIALOGUE SPEECH

In the article on the basis of auditory analysis the author outlines the specificity of language means' interaction and their participation in the refusal utterances actualization in English dialogue speech. The research is conducted taking into account the refusal utterances' main characteristics as well as the scheme of possible variants of definite classes of refusal utterances generated in the recipient's mind, necessary for the experimental study of sociolinguistic peculiarities of utterances prosodic organization. The author focuses on the interplay of prosodic, lexico-grammatical and syntactic means as well as their influence on the degree of refusal utterances' emotional and pragmatic potential.

Key words: English dialogue speech, refusal utterance, language means, emotional and pragmatic potential.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКИХ И ПРОСОДИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ВЫРАЖЕНИИ ОТКАЗА В АНГЛИЙСКОЙ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ

В статье на основе результатов аудитивного анализа описывается специфика взаимодействия средств разных уровней языка в процессе реализации высказываний отказа в английской диалогической речи. Автор обобщает закономерности просодического сопровождения лексико-грамматических и синтаксических средств языка, а также их влияние на уровень актуализации эмоционально-прагматического потенциала высказывания отказа.

Ключевые слова: английская диалогическая речь, высказывание отказа, средства разных уровней языка, эмоционально-прагматический потенциал.

Упродовж усієї історії розвитку лінгвістичної науки значна увага науковців приділялась вивченню питань міжособистісної комунікації. Важливе місце серед них посідає проблема правильного породження і сприйняття емоційного мов-

лення. У межах її вирішення особливої ваги набуває дослідження участі засобів різних рівнів мови у вираженні смислу англомовних висловлень відмови як одного з найбільш частотних видів емоційних висловлень.

Тому метою цієї праці є встановлення шляхом аудитивного аналізу особливостей взаємодії просодичних і лексико-граматичних засобів у вираженні відмови в англійському діалогічному мовленні.

Вивчення специфіки просодичного супроводу лексико-граматичних засобів вираження відмови проводилося з урахуванням обґрунтованих нами [1] чотирьох класів висловлень відмови, диференційованих за причинами їх породження: «не хочу», «не можу», «хочу, але не можу», «можу, але не хочу», а також провідних лінгвістичних ознак актуалізації різних типів і видів висловлень відмови [2].

Так, встановлено, що, незалежно від соціокультурного статусу мовця і рівня емоційно-прагматичного потенціалу висловлення, характерною особливістю експліцитної відмови є вживання у структурі розповідних речень заперечної частки *not* у поєднанні зі службовим дієсловом та лексичними одиницями, які мають значення бажання, потреби тощо: *want, fancy, like, feel like, wish for, interest, care, need, know, induce* та ін. Взаємодія вказаних лексико-граматичних засобів із просодичними може бути проілюстрована такими прикладами:

(1) – ...*Look at your hands. And look at your mouth. What IS that truck?*

– *I don't know, aunt.* (низький соціокультурний рівень) [10, с. 2];

(2) *Mum, I've told you. I don't need to be fixed up → with...* (середній соціокультурний рівень) [5, с. 11].

На просодичному рівні наведені лексичні одиниці оформлюються спадним термінальним тоном з малою чи зменшеною швидкістю зміни напрямку його руху або фразовим наголосом. При цьому все висловлення відмови має правильну/регулярну ритмічну організацію та сповільнений темп вимовляння. Крім того, особливістю таких висловлень є просодичне виділення у відмові не лише повнозначного дієслова, але й службового (*don't like, don't need, don't want*), яке в реченнях-констатаціях, зазвичай, не наголошується.

Серед лексичних одиниць, типових для розглядуваних висловлень, були зафіксовані дієслова із семантикою відмови, типу *decline, refuse, hate, loathe, refrain, deny, turn down, reject, dismiss* тощо, напр.: ...*I en'tirely decline* to be *mixed up in your life...* [14, с. 92]; *Oh no! I loathe listening.* [13, с. 35]. Як видно з прикладів, актуалізація відмови супроводжується на просодичному рівні оформленням аналізованих лексичних одиниць спадним ядерним тоном та наявністю негативного середнього або розширеного тонального інтервалу на ділянці «передтермінальна частина – ядро», що надає дієслову статусу семантичного центру висловлення і показує категоричність мовця.

Висловлення відмови із середнім або високим рівнем емоційно-прагматичного потенціалу вирізняються вживанням заперечних та інтенсифікуючих прислівників (*never, hardly, possibly, absolutely, simply, entirely, quite, so, really, too, very*), які, у свою чергу, є характерними для висловлень, що складаються з декількох інтонаційних груп, і вживаються у складі саме тих інтоногруп, які пояснюють причину відмови, напр.:

(1) *I don't think I like American inventions, Arthur. I am quite sure I don't.* (високий соціокультурний рівень) [12, с. 39];

(2) «*No, I reckon it wouldn't hardly do, Ben.*» (низький соціокультурний рівень) [10, с. 14].

Крім того, відмові властиве вживання у структурі їх висловлень якісних оцінних прикметників з негативною конотацією, які розкривають причину відхилення мовцем почутого: *impossible, indifferent, dreadful, ridiculous, awful, ghastly, complete, utter, terrible* тощо, напр.:

«*You see, I am afraid that would be impossible.*» (низький соціокультурний рівень) [7, с. 137].

Завдяки підсилению просодичними засобами семантичної ваги оцінного прикметника, рівень емоційно-прагматичного потенціалу висловлень підвищується до середнього або високого. У всіх розглянутих випадках актуалізації цих прикметників було зареєстровано високий та середньо-підвищений спадний ядерний тон зі зменшеною швидкістю зміни напрямку його руху або актуалізацію ковзної шкали. При цьому значна частка оцінних прикметників, реалізованих у висловленнях відмови, мала у своїй структурі негативний афікс, типу *un-, in-, im-, -il, mis-, dis-, -less* та ін., напр.:

– *Uncle Jack, you are not going to refuse your own brother's hand?*

– *Nothing will induce me to take his hand. I think his coming down here is disgraceful* [13].

Крім того, у висловленнях з експліцитною відмовою, можуть уживатися ідіоматичні та фразові вирази, які містять сему відмови, напр.: *have nothing to do with, it is none/it isn't any of your business, to be afraid, to be out of the question, nothing of the kind, wouldn't do any good* тощо: *-Tisn't any of your business, maybe* [10, с. 6]; *-It's none of your business», I said hoity-toitily* [5, с. 27].

Слід звернути увагу на заперечні займенники *nothing, no, none, neither, neither... nor, either, any, anything, anyone, anybody* і т. ін., використовувани мовцями усіх соціокультурних рівнів, які, підсилюючись просодичними засобами, надають відмові беззаперечності та остаточності, напр.:

I have none to give, the Ghost replied. || [4, с. 22].

Іншим засобом вираження відмови, зафіксованим в аналізованих висловленнях, є вживання вигуків *ah, oh, bah, my, damn, come on, no way* у поєднанні, переважно, зі словом *no* та експресивними лексичними одиницями типу *damned, humbug, for Heaven's sake, for God's sake, what on earth* тощо, напр.:

(1) «*Well, Gray, this is a shot in the ass. Could you hold it a day?*»

«*No way.*» [6, с. 399];

(2) «*None of your damned business* [6, с. 76].

З огляду на граматичні особливості висловлень відмови, слід також звернути увагу на використання модальних дієслів *can, could, need, have to, get to, must, may, might, will* та модальних висловів *had better, would sooner, would rather*, які можуть уживатися і із заперечною часткою *not*, і самостійно, напр.:

(1) →*My! I -We couldn't get him out, Tom. -And be sides, I wouldn't do any good; I -they'd catch him again.* (низький соціокультурний рівень) [10, с. 167];

(2) ...*I'm afraid I must go* || (високий соціокультурний рівень) [12, с. 20];

(3) «*What utter rubbish!* || *How dare you tell such lies!* ||!» (високий соціокультурний рівень) [9, с. 192].

Як бачимо, що у наведених прикладах, подібно до інших висловлень відмови, які мають експліцитну форму її вираження, прослідковується односпрямована взаємодія лексико-граматичних і просодичних засобів виділення семантично найвагомішого слова відмови (у цьому випадку модального дієслова). При цьому просодичні засоби виконують інтенсифікуючу функцію, акцентуючи значення модального дієслова наголосом або ядерним тоном, підвищенням інтенсивності вимовляння, пролонгацією ініціальних приголосних. Зазначимо також, що повне або часткове наголошення модальних дієслів, уживаних у стверджувальних реченнях, підвищує їхній емоційно-прагматичний потенціал до його середнього

рівня, а актуалізація в модальному дієслові спадного ядерного тону зі збільшеною швидкістю зміни напрямку його руху, якому передує середній або розширений позитивний чи негативний тональний інтервал, надає відмові високого рівня емоційно-прагматичного потенціалу. Завдяки описаній взаємодії з просодичними засобами, модальні дієслова передають емоційний стан мовця та його ставлення до комунікативної ситуації.

Розгляд особливостей синтаксичної будови висловлень відмови показав, що крім структури розповідних речень, вони також можуть мати структуру риторичних питань, окличних та наказових речень, у яких саме завдяки участі просодичних засобів і передається значення відмови. Наведемо приклади відмови, актуалізованої у формі риторичних питань: (1) «*Who'd be writing to you?*» *sneered Uncle Vernon, shaking the letter open with one hand and glancing at it.* (середній соціокультурний рівень) [8, с. 26]; (2) «*My sister P –to be your wife?*» || (високий соціокультурний рівень) [11, с. 85].

Як можна пересвідчитись із прикладів, причиною відмови у формі риторичних питань, яка передає критичну оцінку мовця щодо почутого або його категоричне невизнання, є його негативні почуття та неприємні переживання, породжені почутою інформацією чи ставленням до слухача.

Вираження відмови у формі окличних речень має емоційний просодичний супровід, який надає їй категоричність: реалізація ступінчастої шкали з порушеною поступовістю, поступово спадних чи усічених ковзної та скандентної різновидів шкал, наявність перцептивних пауз, тональних інтервалів на різних ділянках інтонаційної групи, як це видно з наведених прикладів:

- (1) «*What utter rubbish!*» [8, с. 192];
 (2) «*And I cannot have her sacrificed!*» || [11, с. 85].

Найвищим ступенем емоційності характеризуються ті висловлення, в яких реалізується високий спадний термінальний тон широкого діапазону, підсилений на сегментному рівні подовженням звуків, напр.:

- (1) «*You will sit to me again?*»
 «*Impossible!*» [14, с. 68]
 (2) «*Fall! Fall! Why don't you fall?*»
 «*I shan't!* | *Why don't you fall yourself?* ||» (низький соціокультурний рівень) [10, с. 67]

Усі аналізовані окличні висловлення відмови реалізуються з підвищеною або високою гучністю в розширеному чи широкому тональному діапазоні, висловлюючи неможливість виконання прохання, пропозиції тощо та одночасно виражаючи обурення мовця почутим.

За допомогою аудитивного аналізу також було зареєстровано інтонаційну модель, характерну для висловлень відмови, виражених у формі наказових речень, напр.:

- (1) «*Professor – please –*
 «*Don't tell me P what I can and can't do, Potter.* || *Now get back to bed, all of you.*» || (високий соціокультурний рівень) [8, с. 195];
 (2) «*Where are you staying? What's your phone number?*»
 «*Not so fast, Gavin.*» || (середній соціокультурний рівень) [6, с. 136].

Проаналізовані висловлення, які мають структуру наказових та окличних речень, реалізуються, здебільшого, з високим рівнем емоційно-прагматичного потенціалу та набувають значення категоричного наказу, заборони, іноді погрози, і виражають почуття здивування, роздратування, обурення, невдоволення мовця та його бажання припинити розмову, зупинити певні наміри чи дії співрозмовника.

Розглянуті приклади свідчать про здатність просодичних засобів уточнювати зміст відмови шляхом передачі суб'єктивної, здебільшого, негативної оцінки мовцем предмета розмови, ситуації чи співрозмовника, та виражають беззаперечне небажання мовця або відсутність потреби продовжувати розмову.

З огляду на структурну організацію висловлень відмови, нами було зафіксовано актуалізацію таких засобів синтаксичного рівня мови:

- 1) повтори синтаксичних конструкцій, які на фонетичному рівні оформляються у вигляді повторів однієї й тієї самої моделі в суміжних інтонаційних групах, тобто утворюють паралелізм інтонаційної моделі: «*Oh, I couldn't, P I couldn't!*» || [11]; «*I cannot rest, | I cannot stay, | I cannot linger anywhere.*» || [4, с. 22];
 2) еліптичні речення, в яких просодичні засоби не лише компенсують формально-змістові ознаки відмови, але й сигналізують про причину її породження, напр.: «*Can't, E Harry, sorry.*» *said Hagrid* [8, с. 186]; «*Can't, Mars → Tom*» || [10, с. 11];
 3) речення умовного способу дії: «*Oh, | I don't think we could do that.*» *said Bridget, shocked.* [3, с. 40]; «*I regret to → say, Miss Chiltern, | that I have no influence at all over my son. | – I wish I had*» || [11, с. 73].

Деяким відмовам притаманна одночасна актуалізація декілька названих вище лексико-граматичних засобів, підсилених просодичними, напр.:

- «*Do you still refuse to do this for me?*»
 «*Of course I refuse.* || *I will have abso lutely nothing to do with it.* || *I don't care P what shame comes on you.* || *You deserve it all.* || *I should not be sorry P to see you disgraced, P publicly disgraced.* || *How dare you ask me, P of all men in the world, P to mix myself up in this horror?* || ... *Nothing will induce me P to stir a step to help you.* || *You have come to the wrong man.* || *Go to some of your friends.* || *Don't come to me.*» || [14, с. 923].

У поданому прикладі спостерігається одночасне вживання лексичних одиниць зі значенням відмови, заперечної частки *not*, заперечних займенників, інтенсифікуючих прислівників, повтору, наказової форми речення, риторичного запитання, префіксу з негативним значенням, оформлених емоційними просодичними засобами, за рахунок чого висловлення відмови набуває високого рівня емоційно-прагматичного потенціалу.

Іншим прикладом комплексної взаємодії лексико-граматичних і просодичних засобів вираження відмови високого емоційно-прагматичного потенціалу може слугувати уривок, побудований на повторі риторичних питань:

- You want me to tell Robert P that the woman you expected P was not Mrs. Cheveley, P but myself?* || *That it was I P whom you thought was concealed in a room in your house, P at half-past ten o'clock at night?* *You want me to tell him that?* – *Oh, I couldn't, P I couldn't!* || [11].

У наведеному прикладі рекурентне виділення наголосом модального дієслова *couldn't* сприяє переростанню контрольованого почуття стурбованості у слабо контрольований протест. При цьому ядерний наголос, актуалізований на модальному дієслові, свідчить про зростання рівня емоційності висловлювання до ступеня майже неконтрольованого почуття як реакції на почуте прохання.

Проведений аудитивний аналіз прикладів відмови дає підстави зробити висновок, що в експліцитних за формою вираження висловленнях, незалежно від соціокультурного рівня мовця, провідним чинником, який визначає їхню просодичну організацію, є саме лексико-граматична будова речення. При цьому просодичні засоби по відношенню до лексико-граматичних виконують підсилюючу функцію, надаючи висловленням середній або високий рівень емоційно-прагматичного потенціалу та однозначно актуалізуючи причину відмови: відсутність у мовця настрою, бажання, інтересу тощо або неможливість чи недоречність прийняття пропозиції, запиту, запрошення і т. ін. адресата; потреба висловити протилежну думку або аргумент чи уникнути відповіді; критична оцінка, ігнорування, іронія, роздратування, обурення, осуд, заборона, протест, наказ тощо. Завдяки зазначеній взаємодії, просодичні засоби набувають здатності виконувати і емпатичну функцію, яка привертає та загострює увагу на відмові, і сугестивну, за рахунок якої здійснюється вплив на слухача.

Отримані під час аудитивного аналізу результати можуть бути використаними у якості теоретичного підґрунтя для дослідження специфіки взаємодії засобів різних рівнів мови у вираженні різних типів емоційних висловлень.

Література:

1. Сокирська О. С. Статус, ознаки та особливості функціонування висловлювань відмови в англійському діалогічному мовленні / О. С. Сокирська // Мова і культура : [наук. журн.]. – К. : Вид. дім Д. Бураго, 2012. – Вип. 15, Т. VII (161). – С. 214–222.

2. Сокирська О. С. Систематизація ознак усної актуалізації висловлювань відмови в англійському діалогічному мовленні / О. С. Сокирська // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – Вип. 118. – С. 292–295.

Список джерел ілюстративного матеріалу

3. Christie A. At Bertram's Hotel. [Electronic Resource] / A. Christie // N. Y. : HarperCollins Publishers Inc. – 2011. – Access Mode : <http://www.harpercollins.com/9780062073693/at-bertrams-hotel>.

4. Dickens Ch. A Christmas Carol [Electronic Resource] / Ch. Dickens // Planet PDF. – 2011. – Access Mode : http://www.ibiblio.org/ebooks/Dickens/Carol/Dickens_Carol.pdf.

5. Fielding H. Bridget Jones's Diary / Helen Fielding. – L. : MacMillan Publishers Ltd, Picador, 1997. – 157 с.

6. Grisham J. The Pelican Brief / John Grisham. – N. Y. : Island Books, 1992. – 436 p.

7. Groom W. Forest Gump / Winston Groom. – N. Y. : Pocket Books, 1994. – 248 p.

8. Rowling J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone / J. K. Rowling [Electronic Resource] // Scholastic. – 1999. – Access Mode : <http://thesis.umd.ac.id/datapubliknonthesis/EBOOK124.pdf>.

9. Rowling J. K. Harry Potter and The Chamber of Secrets [Electronic Resource] / J. K. Rowling // Scholastic Inc. – 1999. – Access Mode http://harrypotter.scholastic.com/excerpts/HP_Book2_Chapter_Excerpt.pdf.

10. Twain M. The Adventures of Tom Sawyer / Mark Twain. – N. Y. : Aladdin Classics, 2001. – 260 p.

11. Wilde O. An ideal husband / Oscar Wilde. – L. : Dover Thrift Editions, 2000. – 96 p.

12. Wilde O. Lord Arthur Savile's Crime & Other Stories / Oscar Wilde. – L. : J.R. Osgood, McIlvaine and Co., 1891. – 168 p.

13. Wilde O. The Importance of Being Earnest / Oscar Wilde. – Cambridge University press, 1999. – 126 p.

14. Wilde O. The Picture of Dorian Gray [Electronic Resource] / Oscar Wilde // Planet Monk Books. – 2013. – Access Mode <http://books.planetmonk.com/>.

УДК 81'374.73 : [811.411.21 + 811.161.2]

О. А. Соловйова,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

СТРУКТУРА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ БІНАРНИХ КОНЦЕПТІВ «ДОБРО-ЗЛО» СУЧАСНИХ АРАБСЬКОЇ І УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

У статті проаналізовано основні концепції функціонування фразеосемантичних полів бінарних концептів «ДОБРО-ЗЛО» (на матеріалі сучасних арабської і української мов), розглянуто ключові етичні категорії, в яких вони функціонують. Основний зміст дослідження становить аналіз різноманітних засобів вираження лексико-семантичних функцій концептів «ДОБРО-ЗЛО», що вказує на дуалістичну природу арабської і української фразеології.

Ключові слова: концепт, бінарні опозиції, фразеологічна одиниця, фразеологія, концептуальна категоризація, морально-етичні категорії.

PHRASEOLOGICAL AND SEMANTIC FIELDS' STRUCTURE FUNCTIONING OF BINARY CONCEPTS GOOD-EVIL IN MODERN ARABIC AND UKRAINIAN

The scientific paper is attempted to analyze the phraseological and semantic fields operation basic binary language concepts GOOD-EVIL (based on the modern Arabic and Ukrainian), examines its key ethical categories. The main scientific paper contents are to analyze the various means of expression of the lexical-semantic features concepts GOOD-EVIL that indicates the dualistic nature of Arabic and Ukrainian phraseology. This paper is also aimed for an intralingua analysis and tertium comparationis some phraseological units with others, non-phraseological formations, some lexical items, word-buildings and structural-semantic schemes. Binary language concepts GOOD-EVIL in our study may vary syntactically because of the same situation that can convey not only stylistic, but essentially different meaning.

Key words: concept, binary oppositions, phraseological unit, phraseology, conceptual categorisation, ethical-moral categories.

СТРУКТУРА ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ФРАЗЕОСЕМАНТИЧЕСКИХ ПОЛЕЙ БИНАРНЫХ КОНЦЕПТОВ «ДОБРО-ЗЛО» СОВРЕМЕННЫХ АРАБСКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ

В статье проанализированы основные концепции функционирования фразеосемантических полей бинарных концептов «ДОБРО-ЗЛО» (на материале современных арабского и украинского языков), рассмотрены ключевые этические категории, в которых они функционируют. Основное содержание исследования состоит в анализе различных средств выражения лексико-семантических функций концептов «ДОБРО-ЗЛО», что указывает на дуалистическую природу арабской и украинской фразеологии.

Ключевые слова: концепт, бинарные оппозиции, фразеологическая единица, фразеология, концептуальная категоризация, морально-этические категории.